

УДК 316.654

DOI: [https://doi.org/10.17721/upj.2021.2\(16\).1](https://doi.org/10.17721/upj.2021.2(16).1)

Васютинський В. О.,

доктор психологічних наук,
професор, головний науковий співробітник,
Інститут соціальної та політичної
психології НАПН України
E-mail: vadymvas55@gmail.com
ORCID: 0000-0002-9808-4550
Scopus ID: 57213606129

ОЦІНКА ІСТОРИЧНИХ ПРОВИН УКРАЇНЦІВ НОСІЯМИ ЛОКАЛЬНОЇ І НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ

У статті описано відмінності між носіями місцевої і загальноукраїнської ідентичностей в оцінці історичних провин українців. Дані зібрано під час двох опитувань: 150 мешканців п'яти малих міст Правобережної України, де в 1919–1920 рр. відбувалися криваві єврейські погроми; 100 мешканців чотирьох місцевостей на Західній Україні, де в 1943–1944 рр. мало місце знищення сотень осіб польської національності.

Відповіді респондентів, отримані за методом напівстандартизованого інтерв'ю, було опрацьовано за процедурою контент-аналізу та узагальнено у вигляді набору семантичних одиниць. Відмінності між тими, хто насамперед визначав себе як місцевого мешканця (локальна ідентичність), і тими, хто волів назватися громадянином України (національна ідентичність), оцінювано за критерієм Манна – Вітні.

В оцінках сумних подій минулого носії локальної ідентичності більшою мірою орієнтуються на гуманістичні цінності та говорять про співчуття до невинних жертв; виявляють дещо вищий рівень готовності вибачатися за історичні провини українців, а водночас уникають звинувачень у бік місцевих мешканців, замість яких вибачатися повинна влада; мають більшу потребу робити з трагічних подій правильні висновки на майбутнє.

Носії національної ідентичності виразніше застосовують критерії політико-ідеологічного змісту та шукають винуватців серед ворогів; уникають звинувачень на адресу українців і «не знають», хто повинен

вибачатися за колишні злочини; тяжіють до «об'єктивних» історичних пояснень минулого.

Ключові слова: історичні провини, локальна ідентичність, національна ідентичність, винуватці, вибачення.

Вступ

Постановка проблеми. Історичні провини українців, як і будь-якої етнічної чи політичної спільноти, є малопривабливою темою для колективних дискусій та особистих рефлексій. Люди звичайно воліють пишатися зі здобутків своїх попередників, а не занурюватися в болісні переживання з приводу скоєних предками злочинів і переступів.

Утім, навряд чи знайдеться багато націй, які б могли похвалитися цілковитим браком безславних сторінок у їхній історії. Українці вочевидь не виняток. Хоча рівень усвідомлення таких провин є назагал невисоким, проте в опитуваннях на відповідну тему наші громадяни доволі чітко вирізняють дві події ХХ ст., які найбільше спонукають до прикрих роздумів про негідне минуле: це єврейські погроми в Україні 1919–1920 рр. та винищення польського населення на західноукраїнських теренах у 1943–1944 рр.

Однозначності в оцінках тих подій немає, бо й самі події надто неоднозначні і діапазон можливих ставлень до них дуже широкий. Наважливим чинником, який зумовлює позиції громадян щодо таких історичних провин, є соціальна ідентичність, що її вже традиційно, за Г. Таджфелом, описують як усвідомлення людиною себе частиною Ми, соціальної групи, що стає для особи джерелом гордості та самоповаги, ознакою належності до соціального світу (Tajfel, 1979).

Теоретичний аналіз

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній соціально-психологічній літературі є чимало даних про тісний, хоч і не однозначний зв'язок між соціальною ідентичністю і почуттям колективної провини. Так, узагальнюючи соціально-психологічні погляди на колективну провину в історії, М. Ferguson & N. Branscombe виділили три її підстави. Перша – колективна ідентичність: глибокий зв'язок між членами групи передбачає сильнішу колективну провину за шкідливу поведінку групи. (Проте дослідники виявляли й від'ємний зв'язок між ідентифікацією з групою і колективною провинною або не знаходили жодного). Другою підставою є відповідальність за завдану шкоду: коли інгрупу вважають за відповідальну за шкідливі наслідки,

люди частіше відчувають колективну провину за таку її роль. Третя підстава – нелегітимність: якщо поведінку інгрупи щодо автгрупи розцінюють як незаконну, це сприяє посиленню колективної провини (Ferguson & Branscombe, 2014).

Люди почуваються винними не лише за особисті порушення, а й за порушення своєї групи, навіть коли не несуть прямої відповідальності. Проте, зазначають Zh. Li et al., залишається незрозумілим, чи це справді так, чи люди просто демонструють доречне, на їхню думку, каяття. Для розв'язання цієї загадки автори вивчили нейрокогнітивну основу групової провини та її зв'язок із провинною особистістю. Було доведено, що усвідомлена відповідальність, яку особа ділить із членами групи, передбачає як поведінкові, так і нейронні прояви групової провини. Така провина породжує моделі нервових реакцій, що схожі на прояви особистої провини (Li et al., 2020). Люди захищаються від загроз їхній соціальній ідентичності так само, як і особистій, – зазначають G. Gunn & A. Wilson. У контексті міжгрупової несправедливості такий захист послаблює колективну провину та її просоціальні наслідки. Водночас почуття провини за переступи групи посилювалося внаслідок підтвердження своєї належності до неї (Gunn & Wilson, 2011).

K. Dyduch-Hazar et al. показали, що реакція на нагадування про порушення інгрупи може відрізнитися залежно від ставлення до неї. У польській вибірці колективний нарцисизм (думка, що важливість своєї групи недостатньо визнано іншими) і задоволеність зі своєї групи (переконавання, що перебування в групі має високу цінність і є підставою для гордості) мали протилежний зв'язок з оцінкою фільмів про участь поляків у погромах під час Другої світової війни: колективний нарцисизм спричиняв нижчу оцінку художньої цінності цих фільмів, тоді як задоволеність із групи – вищу (Dyduch-Hazar et al., 2019).

Вплив внутрішньогрупової ідентифікації на передумови та наслідки групової провини досліджували B. Doosje et al. Вони довели, що сильна ідентифікація з інгрупою не була пов'язана з почуттям провини, якщо негативна історична інформація надходила від зовнішнього джерела, але мала позитивний зв'язок у разі, коли та сама інформація надходила із самої групи. Натомість особи з низьким рівнем ідентифікації з інгрупою були більш схильними визнати негативні аспекти історії своєї групи для полегшення почуття провини (Doosje et al., 2006).

Отже, залежність колективної провини від соціальної ідентичності зумовлено низкою чинників, серед яких найбільш помітними є глибина/інтенсивність ідентифікації з інгрупою, внутрішнє чи зовнішнє походження інформації про провини групи або її членів, критерії законності й справедливості в оцінці поведінки ін- та автгрупи.

Важливим чинником історичного, політичного та, чи не найбільше, психологічного самовизначення багатьох спільнот було ставлення до євреїв. У своєму акцентованому варіанті воно здебільшого набувало негативного змісту і поставало як антисемітизм, що був і залишається поширеним явищем, не лише українським. Антисемітизм дотепер містить значний простір для реалізації маніпулятивних і конспірологічних потреб та уявлень (Antisemitism..., 2013).

Дослідники дуже по-різному описують причини антиєврейських настроїв. Так, група французько-швейцарських дослідників наполягає на суто економічних підставах єврейських погромів, які в основному відбувалися в тих місцях, де євреї переважали в лихварстві та торгівлі зерном. Проте погроми спалахнули аж тоді, коли економічні потрясіння збіглися з політичними, і це призвело до етнічного насильства (Grosfeld, Sakalli, & Zhuravskaya, 2020). М. Miller зазначає, що в угорській, польській та чехословацькій історії після Першої світової війни насильство проти євреїв було частиною процесу державотворення або, принаймні, частиною зусиль зі встановлення членства в новостворених державах. Пояснюючи або виправдовуючи насильство, зловмисники часто-густо посилялися на міт про єврейську «владу» як частину більш загального політичного дискурсу (Miller, 2019).

Цікаві для українців аналогії в ставленні до євреїв можна знайти в дослідженні польських психологів М. Winiewski & D. Bulska, які дають історичне пояснення регіональним відмінностям. У південно-східній Польщі (що межує з Україною – В. В.) євреїв сприймають негативніше, ніж в інших регіонах. Ці терени були ареною сильного етнічного напруження, поширення радикальних націоналістичних рухів, а єврейська громада мала тут відносно низький статус. Проте сьогодні більшість контактів поляків із євреями та єврейською тематикою опосередковані засобами масової комунікації і пов'язані з політичними дебатами, а тому не залежать від регіону (Winiewski & Bulska, 2019).

Українські дослідники здебільшого зосереджуються на фактах, що мають доводити лише відносну провину українців у колишніх єврейських погромах. S. Velychenko зауважує, що не всі українці були агресивними антисемітами. Мотивації були різноманітні і варіювали від особистих до політичних та економічних. Найчастіше зловмисники раціоналізували вбивство євреїв як покарання за те, що ті виступали проти української незалежності, і приписували цю провину всім євреям. Тодішнє українське керівництво несло загальну відповідальність за насильство проти цивільного населення, але з його боку не було

офіційних розпоряджень, спрямованих на вбивства чи репресії євреїв (Velychenko, 2021). Попри такі слушні аргументи немає підстав цілкомито заперечувати факти єврейських погромів на території України та участь у них багатьох українців. Відтак їхнім нащадкам належить щонайменше визначитися у своєму ставленні до тих дражливих історичних подій.

Те саме стосується й до українсько-польського конфлікту 1943–1944 рр. Український дослідник А. Portnov підкреслює, що більшість польських та українських текстів про «Волинську різанину» схожі на монолози в різних контекстах, спрямовані на захист «власної національної правди». В Україні волинська тема залишається маргіальною і глибоко не зачіпає національної мітології. У Польщі її трактують як доказ виняткового польського мучеництва й жертвовності, вона стала частиною комплексу вищості поляків. Водночас ці явища ілюструють більш загальну тенденцію – поширення культурної незахищеності, етнічного націоналізму та комплексів вищості в багатьох частинах сучасного світу (Portnov, 2016). L. Strilchuk робить акцент на історичних передумовах конфлікту, який був наслідком попередніх напружених відносин між українцями і поляками. Різниця між історичною пам'яттю українців і поляків, коли обидві сторони висувають взаємні претензії та вважають свою сторону за більш постраждалу, призводить до напруження в міжособових стосунках і міждержавних відносинах (Strilchuk, 2019).

Радянський наратив подій 1943 р. на Волині як інструмент пропаганди аналізує D. Shatalov. Основним джерелом інформації були спогади радянських партизанів, у яких вони кваліфікували антипольські дії як ініціативу німецької окупаційної влади, а українські загони зображували як вірних виконавців. Водночас мемуаристи підкреслювали незацікавленість і небажання простих українських селян брати участь у розправах та відчуження її організаторів від широких мас (Shatalov, 2019).

Інакшими, багато в чому протилежними є погляди польських науковців. Ł. Adamski пише про волинський негативізм – поширену в сучасній Україні тенденцію відкидати уявлення про те, що волинські вбивства були етнічними чистками. Головна причина цього – намагання виправдати конфлікт боротьбою за незалежність та іншими національними інтересами українців (Adamski, 2017). Зрозуміла заклопотаність поляків із відновлення історичної правди, яка відповідала б їхнім уявленням про події, часом заводить їх задалеко. Досліджуючи наративи про українців у польському Інтернеті, K. Krakowska констатує небезпечне поєднання ксенофобських, націоналістичних та

експертних дискурсивних засобів. Символічне насильство в мові наративу про українців править за один з інструментів, яким націоналістичні кола намагаються здобути реальну владу. Помітним є інтерес громадян до історичних знань і водночас брак уміння набувати їх та критично до них ставитися (Krakowska, 2018).

Складна психологічна детермінація соціальної ідентичності і колективної провини українців через суперечливі історичні події спонукала до вивчення їхніх зв'язків у контексті відповідних уявлень та залежностей.

Мета статті полягає у висвітленні відмінностей між носіями місцевої і загальноукраїнської ідентичностей в оцінці історичних провин українців за даними двох емпіричних досліджень.

Методологія дослідження

Виклад основного матеріалу. На одному з етапів дослідження соціально-психологічних чинників переживання колективної провини за історичні переступи було проведено два опитування в регіонах України, де у XX ст. мали місце найбільш масштабні події, пов'язані з міжетнічними конфліктами і насильством із боку українців (не лише українців, але тут мова про «наші» провини).

Опитувано мешканців провінційних місцевостей – сіл, містечок і невеликих міст. Вибір саме таких поселень має два пояснення. По-перше, у цих населених пунктах або поблизу них відбувалися акції, спрямовані проти єврейського чи польського населення, що призвели до найбільш численних жертв. По-друге, малося на меті охопити якомога більше корінного населення, що безпосередньо пов'язане із цією територією і може бути найбільш обізнаним із колишніми подіями. (У великих містах населення більшою мірою є мішаним за місцем походження). Статеві-вікові характеристики обох вибірок було наближено до структури дорослого населення України.

У процесі спілкування лице-в-лице з респондентами за методом напівстандартизованого інтерв'ю їм було поставлено низку запитань. Отримані відповіді на відкриті запитання було опрацьовано за процедурою контент-аналізу та узагальнено у вигляді набору семантичних одиниць. Для подальшого опрацювання відібрано одиниці, які траплялися у відповідях не менш як 5% респондентів. Відмінності між групами респондентів оцінювано на основі критерію Манна – Вітні (з огляду на відносно невелику кількість значущих показників розглянуто й ті, де відмінності досягали лише рівня тенденції).

Зміст і структура запитань в обох опитуваннях були подібними. У них йшлося про ймовірні причини тих трагічних подій; про те, хто

винен у тому, що тоді відбувалося; про значення, яке можуть мати ті події сьогодні, – для села/селища/міста, особисто для респондента, для всієї України; про те, чи треба згадувати про ті події; чи треба просити за них вибачення; якщо так, то хто перед ким має вибачатися.

Ще одне запитання стосувалося до адміністративно-територіальної ідентифікації респондентів. Їм пропонували визначитися, ким вони найбільше почуваються: мешканцем села/селища/міста/місцевості (локальна ідентичність), жителем області (регіональна ідентичність), громадянином України (загальнонаціональна ідентичність).

За такою схемою в червні-липні 2021 р. опитано 150 респондентів – мешканців малих міст/містечок Правобережної України, де відбувалися найбільш криваві єврейські погроми в 1919–1920 рр. із жертвами від кількох сотень до кількох тисяч осіб: Брацлав, Погребище і Тульчин Вінницької обл., Радомишль Житомирської обл., Тетіїв Київської обл. У кожному із цих населених пунктів опитано по 30 осіб. Частка жінок у вибірці становила 52.7%; віковий розподіл набув такого вигляду: особи віком від 18 до 29 років – 20%, від 30 до 44 – 27.3, від 45 до 59 – 26.7, від 60 років і старші – 26%.

У другому дослідженні, проведеному в липні-серпні 2021 р., було опитано 100 осіб – мешканців чотирьох місцевостей (по 25 осіб у кожній із них): села Звіздівка і Ставок Костопільського р-ну Рівненської обл., селище Іваничі Володимир-Волинського р-ну Волинської обл., місто Белз Червоноградського р-ну Львівської обл., село Боднарів Калуського р-ну Івано-Франківської обл. (У цих місцевостях у 1943–1944 рр. було знищено по кілька сотень осіб польської національності). Серед опитаних було 52% жінок; осіб віком від 18 до 29 років – 15%, від 30 до 44 – 25, від 45 до 59 – 31, від 60 років і старших – 29%.

Результати і дискусія

У першому опитуванні відповіді про ідентифікацію з містом/містечком, областю чи всією країною розподілилися в такий спосіб, що більшість (60,7%) назвала себе громадянами України, менше (32,7%) виявилось тих, хто проявив локальну ідентичність, і найменше (2%) було носіїв регіональної ідентичності. Оскільки останніх виявилось небагато, то ми зосередилися на відмінностях між тими, хто волів називати себе місцевими мешканцями, і тими, хто насамперед визначав себе як громадянина України. Зафіксовано дві значущі відмінності та дві – на рівні тенденції (табл. 1).

Таблиця 1

**Відмінності між оцінками єврейських погромів 1919–1920 рр.
носіями локальної і національної ідентичностей (%)**

№ № пор.	Зміст оцінок	Ідентичність		Значущість відмінностей ($p \leq$)
		Локальна	національна	
1.	Винна радянська влада	2	11	.061
2.	Вибачатися має влада	26.5	9.9	.01
3.	Вибачатися потрібно перед євреями	55.1	36.3	.032
4.	Не відповіли на запитання про вибачення	30.6	47.3	.057

Отже, носії локальної ідентичності більшою мірою наполягали на тому, що вибачатися повинна влада і що вибачатися треба перед євреями (.032). Натомість ті, хто тяжіє до ідентичності національної, охочіше називали винуватцем радянську владу, а на запитання про те, хто має вибачатися, не давали відповіді.

У другому опитуванні відповіді на запитання про ідентичність респондентів розподілилися аналогічно попередньому: найбільше їх (64%) назвало себе громадянами України, менше (30%) було тих, хто надав перевагу локальній ідентичності, а найрідше (5%) обирали ідентичність регіональну. Виявлено різницю між тими, хто насамперед уважав себе за місцевих мешканців, і тими, хто визначав себе як громадянина України (табл. 2).

Таблиця 2

**Відмінності між оцінками подій 1943–1944 рр.
носіями локальної і національної ідентичностей (%)**

№ № пор.	Зміст оцінок	Ідентичність		Значущість відмінностей ($p \leq$)
		Локальна	національна	
1.	Винні поляки	3.3	18.8	.045
2.	Мають вибачатися поляки перед українцями	3.3	17.2	.062
3.	Мають вибачатися українці перед поляками	23.3	7.8	.037
4.	Потрібно згадувати про ті події, щоб робити висновки	20	6.3	.045
5.	Місцеве значення тих подій у тому, щоб виносити уроки	16.7	3.1	.02
6.	Особисте значення тих подій у тому, що шкода людей	16.7	4.7	.054
7.	Особисте значення тих подій у тому, щоб знати історію	0	9.4	.085

Носії локальної ідентичності більшою мірою говорили про вибачення українців перед поляками, потребу робити висновки як підставу для того, щоб згадувати про ті події, значення уроків із тих подій для села/селища/міста, шкодування за загиблими. Натомість особи з переважанням загальноукраїнської ідентичності виразніше наполягали на вині самих поляків, їхніх вибаченнях перед українцями та особистому значенні знання історії. На окрему увагу заслуговує спрямованість очікуваних вибачень: представники першої групи виявляють більшу схильність до вибачень перед поляками, натомість другої – очікують на вибачення з боку поляків.

Висновки

Узагальнення описаних характеристик дає підстави для конкретизації відмінностей між поставами носіїв локальної і національної ідентичностей щодо історичних провин українців.

Оцінюючи складні події минулого, носії локальної ідентичності більшою мірою орієнтуються на гуманістичні цінності (співчуття до невинних жертв), натомість представники другої групи виразніше застосовують критерії політико-ідеологічного змісту, шукаючи винуватців серед ворогів.

Перші виявляють дещо вищий рівень готовності вибачатися, проте обом групам властиво уникати звинувачень у бік «своїх» – місцевих мешканців для носіїв локальної ідентичності (вибачатися повинна влада, а не «ми») та українців як спільноти для других (невідомо, хто повинен вибачатися за «наші» злочини).

Представники першої групи мають більшу потребу робити з трагічних подій правильні висновки на майбутнє, тоді як носії національної ідентичності тяжіють до «об'єктивних» історичних пояснень минулого.

Перспективи подальших досліджень можна вбачати у виробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо соціально-психологічних засобів ефективного (асертивного) зараджування почуттю колективної провини без невротичного заглиблення в комплекси національної нижчості, але на основі здатності визнавати історичні провини української етнічної та політичної спільноти в контексті її розвитку як модерної нації.

Декларація про конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність потенційного конфлікту інтересів стосовно дослідження, авторства і/або публікації цієї статті.

Список використаних джерел / References

Adamski, L. (2017). Ukrainian «Volhynian Negationism»: Reflections on the 2016 Polish–Ukrainian Memory Conflict. *Journal of Soviet and Post-Soviet Politics and Society*, 3, 2, 253–290. Retrieved from: https://www.academia.edu/37002786/Ukrainian_Volhynian_Negationism_Reflections_on_the_2016_Polish_Ukrainian_Memory_Conflict

Antisemitism in Europe Today: the Phenomena, the Conflicts: Online Publication Arising from the Conference of the Same Name at the Jewish Museum Berlin (2013). Retrieved from: <https://www.jmberlin.de/en/online-publication-antisemitism-europe-today>

Doosje, B. E. J., Branscombe, N. R., Spears, R., & Manstead, A. S. R. (2006). Antecedents and Consequences of Group-Based Guilt: The Effects of Ingroup Identification. *Group Processes and Intergroup Relations*, SAGE Publications, 9(3), 325–338. DOI: 10.1177/1368430206064637. hal-00571621

Dyduch-Hazar, K., Mrozinski, B., Simão, C., & Golec de Zavala, A. (2019). Collective narcissism and in-group satisfaction predict different reactions to the past transgressions of the in-group Polish. *Psychological Bulletin*, 50(4), 316–325. DOI: 10.24425/ppb.2019.131004

Ferguson, M. A. & Branscombe, N. R. (2014). The social psychology of collective guilt. *Collective Emotions Perspectives from Psychology, Philosophy, and Sociology*, 251–265.

Grosfeld, I., Sakalli, S. O., Zhuravskaya, E. (2020). Middleman Minorities and Ethnic Violence: Anti-Jewish Pogroms in the Russian Empire. *The Review of Economic Studies*, 87, 1, 289–342. DOI: <https://doi.org/10.1093/restud/rdz001>

Gunn, G. R. and Wilson, A. E. (2011). Acknowledging the Skeletons in Our Closet: The Effect of Group Affirmation on Collective Guilt, Collective Shame, and Reparatory Attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(11), 1474–1487. DOI: 10.1177/01461672114136071474–1487

Krakowska, K. (2018). The role of the Volhynian massacres in the building of narratives about Ukrainians on the polish internet. *Zoon Politikon Special Issue 2018*. DOI: 10.4467/2543408XZOP.18.004.10060

Li, Zh., Yu, H., Zhou, Yo., Kalenscher, T., Zhou, X. (2020). Guilty by association: How group-based (collective) guilt arises in the brain. *NeuroImage*, 209. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2019.116488>

Miller, M. L. (2019). The Forgotten Pogroms, 1918. *Slavic Review*, 78, 3, 648–653. DOI: <https://doi.org/10.1017/slr.2019.226>

Portnov, A. (2016). Clash of Victimhoods. The Volhynian Massacre 1943 in Polish and Ukrainian Memory. Retrieved from: <https://www.opendemocracy.net/en/odr/clash-of-victimhood-1943-volhynian-massacre-in-polish-and-ukrainian-culture/>

Shatalov, D. (2019). On German Orders. The Volhynian Massacre in Soviet Partisans' Memoirs. *Connexe*, 5: *Divided Memories, Shared Memories, Poland, Russia, Ukraine: History mirrored in Literature and Cinema*, ed. by Korine Amacher, Éric Aunoble & Andrii Portnov, 99–117. DOI: 10.5077/journals/connexe.2019.e253

Strilchuk, L. (2019). The Volyn tragedy in modern Ukrainian-Polish relations. *Cxið*, 2(160), 38–44. Retrieved from: <http://skhid.kubg.edu.ua/article/download/165762/165085>

Tajfel, H., Turner, J. C., Austin, W. G., & Worchel, S. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. *Organizational identity: A reader*, 56-65.

Velychenko, S. (2021). *Ukraine's Revolutions and anti-Jewish Pogroms. Historians*. Retrieved from: <http://www.historians.in.ua/index.php/en/dyskusiya/2879-ukraine-s-revolutions-and-anti-jewish-pogroms>.

Winiewski, M., Bulska, D. (2019). Stereotype Content as a Collective Memory of Place and Its Past Intergroup Relations. *Social Psychological Bulletin*, 14(2). DOI: <https://doi.org/10.32872/spb.v14i2.33471>.

Abstract

Vasiutynskiy V. O.,

Doctor of Psychological Sciences,
Professor, Chief Researcher
Institute for Social and Political
Psychology, NAES of Ukraine
E-mail: vadymvas55@gmail.com

ASSESSMENTS OF UKRAINIANS' HISTORICAL GUILTS BY AGENTS OF LOCAL AND NATIONAL IDENTITY

The article describes the differences between the agents of local and all-Ukrainian identities in assessing the historical guilts of Ukrainians. The data were collected during two surveys: 150 residents of five small towns on the Right Bank of Ukraine, where bloody Jewish pogroms took place in 1919–1920; 100 inhabitants of four localities in Western Ukraine, where hundreds of people of Polish nationality were exterminated in 1943–1944.

The respondents' responses to the semi-standardized interview were processed using a content analysis procedure and summarized as a set of semantic units. Differences between those who primarily identified themselves as local residents (local identity) and those who preferred to be called citizens of Ukraine (national identity) were assessed according to the Mann-Whitney test.

In estimating the sad events of the past, the agents of local identity were more focused on humanistic values and spoke of compassion for innocent victims; showed a slightly higher level of readiness to apologize for the historical faults of Ukrainians, and at the same time avoided accusations against local residents, instead of which the authorities should apologize; had a greater need to draw the right conclusions from the tragic events for the future.

The agents of national identity more clearly applied the criteria of political and ideological content and looked for the culprits among the enemies; avoided accusations against Ukrainians and «did not know» who should apologize for past crimes; tended to «objective» historical explanations of the past.

Key words: *historical guilt, local identity, national identity, culprits, apologies.*

Отримано – 15 червня 2021

Рецензовано – 19 червня 2021

Прийнято – 23 червня 2021

Received – June 15, 2021

Revision – June 19, 2021

Accepted – June 23, 2021